

מלכות ה' הנצחית / תהילים פרק צ"ג

שאל יונתן וינגורט

במזמור ישנו תיאור מלכות ה' שהייתה קיימת מאז ומתמיד ("נבון כסאך מאז"). ה' מתגלה בעוצמה דרך קולות הנהרות ומשברי הים, ומעל כולם ניצב ה' – "אדיר במרום ה'". אך בעוד שהטבע רועש וגועש, התגלותו האמיתית והקבועה של ה' לאורך ימים היא דרך התורה ("עדותך נאמנו מאוד") ובית המקדש ("לביך נאווה קודש").

- (א) יהוה מלך גאות לבש, לבש יהוה עו
התאזר; אף תבון תבל בל תמוט.
(ב) נבון כסאך מאז, מעולם אתה.
(ג) נשא נהרות יהוה, נשא נהרות
קולם, ישאו נהרות דבים.
(ד) מקלות מים רבים, אדירים משברי
קדש, יהוה לארך ימים.
(ה) עדותך נאמנו מאד, לביך נאווה
קדש, יהוה לארך ימים.
יס, אדיר במרום יהוה.

הנס של קריעת ים סוף, בו תבל התמוטטה...

גם הפסוק השלישי שמדבר באריכות על קולם של הנהרות - נשא נהרות ה', נשא נהרות קולם, ישאו נהרות דבים, נראה שאיננו מתאים לשירת הים. אמנם, יש מקום לומר שהנהרות הם הזרמים החזקים שבים, וכפי שאמר יונה הנביא בתפילתו (יונה ב, ד) וַתִּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בְּלִבְבַי מִיָּמִים וַנִּהְרֵי יִסְבְּכֵנִי, אך כוונת המילה "נהר" בעשרות המופעים שלה בתנ"ך היא מקום מרוצת המים על גבי היבשה ולא בתוך הים. לפי זה, המ"ם במילה מקלות באה לציין יתרון - קול הנהרות הוא עוד יותר מקולות המים הרבים והאדירים של משברי הים.

סיום המזמור עדותך נאמנו מאד, לביך נאווה קדש מתכתב אמנם עם מה שאירע לאחר שירת הים - מתן תורה ובניית המשכן, אך נראה שגם הוא עומד לעצמו בשבח התורה והמקדש.

אם כן, עמדנו על שלשה הבדלים מרכזיים בין שירת הים לבין המזמור שלנו. האם ניתן להצביע מתוך כך על תכלית המזמור? נעיין במזמור כולו, ומתוך כך נתבונן בתכליתו.

ספק ברקע המזמור שלנו עומדת שירת הים בלי
(שמות טו):

הפתיחה ה' מלך היא מעין סיום השירה ה' ימלך לעלם וְעַד. הביטוי גאות לבש כנגד תחילת השירה אֲשִׁירָה לה' פי גאה גאה, וכן: עו התאזר כנגד עֲזִי וְזִמְרַתְּ יְהוָה לִי לִישׁוּעָה. גם הביטוי נכון כסאך מאז נראה רומז על תחילת השירה אֲזוּ יִשִׁיר מִשֶׁה, והמילה "תכון" בביטוי אף תפון תבל בל תמוט, ובביטוי נכון כסאך מאז רומזת לסיום השירה בו נאמר מְקֹדֵשׁ אֲ-דָנִי פִּנְנֵנוּ יְדִידָה. גם כינויו של ה' בפרקנו במילה אדיר במרום ה', ותיאורם של המים בביטוי אדירים משברי ים לקוח משירת הים בה נאמר צָלְלוּ פְּעוֹפֶרֶת בְּמִיִּם אֲדִירִים. סיום המזמור לביך נאווה קדש מתאים גם הוא לשירת הים נְהַלֵּתָּ בְּעֶזְרָה אֵל נְוָה קִדְשָׁהּ. והמילים האחרונות במזמור: ה' לארך ימים, מחזירות אותנו לביטוי ה' ימלך לעלם וְעַד בסיומה של שירת הים.

עם זאת, ברור שמטרת המזמור היא שונה. במובן מסוים, מה שכתוב בפסוק הראשון אף תפון תבל בל תמוט, בא להצביע על היפוך משירת הים - השירה נאמרה לאחר

הנשברים אל החוף), ועוד יותר מהם - אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

סיום המזמור הוא בפסוק (ה. 9 מילים) עֲדֹתֶיךָ נְאֻמָּנוּ (=אמיתיים) מְאֹד, לְבִיתְךָ נְאֻוָה קִדְשׁ (=תשכון בביתך הקדוש), יְהוָה לְאֲרָךְ יָמִים.

מעתה, נראה שיש כאן הבנה שה' מלך מאז בריאת העולם, והוא מתגלה בקול רעש גדול דרך הנהרות וגלי הים, אך יותר מכל התגלותו ושכינתו לאורך ימים היא דרך התורה והמצוות.

החלק הראשון (א-ב. 18 מילים) מתאר את מלכות ה' שתמיד היתה: ה' מְלִיךְ גְּאוֹת (=בגדי מלכות) לְבִישׁ, לְבִישׁ ה' - עֵז הַתְּאֲזָר (=חגר עוז); אֶף תִּכּוֹן (=תתייצב) תִּבְלֵל, בְּל תִּמוּט. נְכוֹן כְּסֻאָךְ (=כסא המלכות יציב) מְאֹז, מְעוֹלָם אֶתְּהָה.

החלק השני (ג-ד. 18 מילים) מתאר את התגלות ה' מקולות מים רבים: נְשָׂאוּ נְהַרֹת ה' (=נהרות גדולים בהם מתגלה ה' בכוחו), נְשָׂאוּ נְהַרֹת קוֹלָם, יִשְׂאוּ נְהַרֹת דְּכָיִם (ל' דכי, מכשול). כלומר: מתוך הקושי והמהמורות ישאו הנהרות את קולם, והם ירעישו יותר מקלות מים רבים, אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם (=גלים

להאזנה לשיעור על פרק צ"ג:

peneyhamenora.com/tehilim/93,

או חפשו באפליקציות הפודקאסטים

"שיעורים בספר תהילים"

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

